

WOJEWODA
ZACHODNIOPOMORSKI

03980200360912
RPW/20630/2020 P
2020-07-21

Szczecin, 16. LIP. 2020 r.

Znak: ZPS-3.9421.4.10.2020.EG

Pan
prof. Tomasz Grodzki
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na oświadczenie złożone przez Senatora Ryszarda Majera w dniu 18 czerwca 2020 r., podczas 12. posiedzenia Senatu, przekazane pismem z dnia 25 czerwca 2020 r., znak: BPS/043-12-386/20, proszę o przyjęcie poniższych informacji.

W latach 2016-2019 na podstawie ustawy o pomocy społecznej¹ przeprowadzonych zostało ogółem 68 kontroli w jednostkach obejmujących całodobową pomocą osoby starsze, w tym 38 kontroli w domach pomocy społecznej oraz 30 kontroli w placówkach świadczących całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku.

Na przestrzeni wskazanych lat liczba kontroli kształtowała się następująco:

- 2016 r.: 8 kontroli w dps i 10 kontroli w placówkach całodobowej opieki,
- 2017 r.: 13 kontroli w dps i 9 kontroli w placówkach całodobowej opieki,
- 2018 r.: 9 kontroli w dps i 6 kontroli w placówkach całodobowej opieki,
- 2019 r. 8 kontroli w dps i 5 kontroli w placówkach całodobowej opieki.

Stwierdzone podczas kontroli w domach pomocy społecznej nieprawidłowości dotyczyły głównie następujących obszarów:

1. **w zakresie zasad funkcjonowania dps:** przyjmowanie osób w liczbie większej niż określona w wydanym zezwoleniu, brak pełnego wykorzystania miejsc;
2. **w zakresie zatrudnienia:** brak odpowiednich kwalifikacji pracowników zespołu terapeutyczno-opiekuńczego, niezapewnienie wskaźnika zatrudnienia zespołu – adekwatnie do typu domu oraz niezapewnienie odpowiedniej obsady personelu np. na dyżurach nocnych;
3. **w zakresie warunków bytowych:** występowanie barier architektonicznych, niewłaściwe zasiedlenie pokoi, brak wszystkich wymaganych pomieszczeń ogólnodostępnych, brak odpowiedniej liczby pomieszczeń sanitarnych, brak odpowiedniego wyposażenia pokoi mieszkalnych, niedostępność lub niefunkcjonalność systemu przyzywowo-alarmowego, pomieszczenia mieszkalne wymagające remontu lub odświeżenia, niesprzątanie pomieszczeń, nieuwzględnianie w diecie mieszkańców odpowiedniej ilości owoców i warzyw;
4. **w zakresie usług wspomagających:** nieopracowywanie indywidualnych programów wsparcia mieszkańca w ciągu 6 miesięcy od przyjęcia do dps, brak dostępu do

¹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1507 ze zm.)

codziennej prasy, brak zajęć rehabilitacji społecznej lub ich niedokumentowanie, brak zapewnienia możliwości korzystania z warsztatów terapii zajęciowej, brak właściwego nadzoru nad środkami finansowymi mieszkańca, niedokonywanie zwrotów odpłatności za nieobecność do 21 dni w roku kalendarzowym, dysponowanie środkami mieszkańca przez osoby nieuprawnione, niepodejmowanie działań w zakresie likwidacji depozytów po zmarłych mieszkańcach;

5. w pozostałym zakresie: brak zapewnienia opieki pielęgniarskiej w ramach świadczeń NFZ, nieustalanie sytuacji mieszkańca przed jego przyjęciem do dps.

Stwierdzone podczas kontroli w placówkach całodobowej opieki nieprawidłowości dotyczyły głównie następujących obszarów:

- 1. w zakresie zasad funkcjonowania placówki:** przyjmowanie osób w liczbie większej niż określona w wydanym zezwoleniu, stosowanie w regulaminach wewnętrznych zapisów ograniczających możliwość kontaktów z rodzinami, brak podpisanej umowy, przyjmowanie do placówki osób ubezwłasnowolnionych bez zgody sądu opiekuńczego;
- 2. w zakresie warunków bytowych:** brak odpowiedniej przerwy pomiędzy posiłkami, brak odpowiedniej bazy lokalowej, występowanie barier architektonicznych;
- 3. w zakresie prowadzonej dokumentacji:** brak ewidencji przypadków stosowania przymusu bezpośredniego oraz brak ewidencji przypadków korzystania ze świadczeń zdrowotnych na terenie placówki, dokumentacja indywidualna mieszkańca niespełniająca wszystkich wymogów określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Efektem prowadzonej działalności kontrolnej było wydanie wystąpień pokontrolnych, w których we wskazanym okresie sformułowanych było 127 zaleceń i rekomendacji. Ponadto, wydanych było 8 decyzji nakładających na skontrolowane podmioty kary pieniężne. Spośród wydanych decyzji pięć z nich dotyczyło nałożenia kary za prowadzenie bez zezwolenia Wojewody placówki świadczącej całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku lub za niezaprzesłanie prowadzenia takiej działalności. Pozostałe trzy decyzje dotyczyły kary za brak realizacji przez kontrolowane jednostki wydanych wcześniej zaleceń pokontrolnych.

Najczęściej stwierdzane podczas kontroli w domach pomocy społecznej nieprawidłowości dotyczyły głównie braku spełnienia wymogów określonych w rozporządzeniu w sprawie domów pomocy społecznej², a w przypadku placówek całodobowej opieki – warunków wskazanych w art. 68 i 68 a ustawy o pomocy społecznej. Wydane zalecenia dotyczyły poprawy bazy lokalowej (likwidacji barier architektonicznych, prawidłowego rozmieszczenia mieszkańców w pokojach w przypadku osób leżących oraz zapewnienia odpowiedniej liczby i rodzaju pomieszczeń), zapewnienia odpowiedniego wskaźnika zatrudnienia oraz kwalifikacji osób zatrudnionych, zapewnienia bezpiecznego przechowywania przedmiotów wartościowych mieszkańca, właściwego postępowania przed przyjęciem osoby do dps lub placówki, sposobu prowadzenia dokumentacji. W szczególności zwracano uwagę na nieprzyjmowanie do jednostki osób dodatkowych ponad liczbę miejsc, na którą wydane zostało zezwolenie.

W omawianym okresie nie wystąpił przypadek cofnięcia zezwolenia na prowadzenie domu pomocy społecznej w trybie określonym w art. 57a ustawy o pomocy społecznej.

² Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 sierpnia 2012 r. w sprawie domów pomocy społecznej (tj. Dz.U. z 2018 r. poz. 734 ze zm.)

Art. 67 przywołanej ustawy określa warunki wydania zezwolenia na prowadzenie placówki zapewniającej całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, w tym na podstawie działalności gospodarczej, jak również warunki cofnięcia tego zezwolenia. W latach 2016 – 2019 wydanych zostało 9 zezwoleń na prowadzenie tego typu placówki. Nie wystąpił przypadek cofnięcia zezwolenia – na podstawie art. 67 ust. 3b ustawy o pomocy społecznej.

Obowiązujące aktualnie przepisy prawa w sposób ogólny regulują sposób funkcjonowania domów pomocy społecznej i placówek świadczących całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku. Na potrzeby działalności kontrolnej wykorzystywane są także opinie prawne, wytyczne i interpretacje uzyskane z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, jak również dostępne orzecznictwo. Co istotne, na podstawie nowelizacji ustawy o pomocy społecznej, która weszła w życie od stycznia br., zostały określone oraz doprecyzowane wymagania dotyczące standardów funkcjonowania placówek całodobowej opieki, w tym wymagany wskaźnik zatrudnienia oraz kwalifikacje osób świadczących usługi. W sposób znaczący umożliwi to Wojewodom egzekwowanie od podmiotów prowadzących placówki zapewnienie odpowiedniego poziomu opieki, a tym samym zwiększenie poczucia bezpieczeństwa osób przebywających w tych placówkach.

Jedną z konsekwencji demograficznego starzenia się społeczeństwa jest zarówno zwiększenie zapotrzebowania na usługi całodobowej opieki, jak i wzrost zainteresowania ze strony podmiotów gospodarczych ich tworzeniem. Wiąże się to z ryzykiem prowadzenia nielegalnej działalności, bez uzyskania zezwolenia Wojewody, z naruszeniem obowiązujących w tym zakresie standardów. Na mocy wprowadzonych w bieżącym roku przepisów ustawy o pomocy społecznej zaostrzona została odpowiedzialność podmiotów, które nielegalnie prowadzą działalność o charakterze całodobowej opieki oraz wprowadzony został rejestr podmiotów ukaranych w tym zakresie, natomiast w dalszym ciągu odnotowuje się brak skutecznej egzekucji kar finansowych nałożonych na podmioty prowadzące bez zezwolenia placówkę świadczącą całodobową opiekę osobom starszym, niepełnosprawnym lub osobom w podeszłym wieku.

Zwracam także uwagę na fakt umieszczania w umowach cywilno-prawnych, zawieranych pomiędzy podmiotem prowadzącym placówkę, a osobą zobowiązaną do opłacenia kosztów pobytu mieszkańca (najczęściej członkiem rodziny) zapisów niekorzystnych dla mieszkańców i ich rodzin. Zapisy te zobowiązują do uiszczania dodatkowych opłat, dają możliwość rozwiązania przez przedsiębiorcę umowy ze skutkiem natychmiastowym, z obowiązkiem jednoczesnego opuszczenia placówki przez podopiecznego, wyłączają odpowiedzialność odszkodowawczą podmiotu itp. Wojewodowie nie mają prawa do ingerowania w treść umów, wnoszenia uwag oraz wydawania w tym zakresie zaleceń pokontrolnych.

Z wyrazami szacunku

wz. WOJEWODY ZACHODNIOPOMORSKIEGO

Marek Sułbocz
WICEWOJEWODA